

*Zegel van de kooplieden van Harderwijk uit 1262
Randschrift: "sigillum burgensium de herderuvich"*

kwartaalblad van
Oudheidkundige Vereniging
HERDEREWICH

VITTEPRAETJE

Kwartaalblad van de Oudheidkundige Vereniging HERDEREWICH

Postbus 210.....3840 AE Harderwijk

E-mail: redactie@herderewich.nl Internet: www.herderewich.nl

GIRO 3036192

Met in dit nummer:

Van de redactie	2
Excursie 11 oktober	3
Verenigingsnieuws	6
Isaac Marcus	10
75 jaar Plantagekerk	18
Tinus Lieman, de varende Rembrandt van Harderwijk	24
Nederlandsche Jaerboeken (8)	28
Harderwijkers en/of Hierders (35)	30
Van alles wat ver-EEUW-igd (38)	37
Herdenking op Belgisch Militair Ereveld in Harderwijk	47

*Zegel van de kooplieden van Harderwijk uit 1262.
Randschrift: "sigillum burgensium de herderewich"*

September 2008.....12e jaargang nr. 3

Van de redactie...

Geschiedenis is actueel. Kijk maar eens naar Harderwijk!

In korte tijd waren er veel evenementen met een historische strekking. In juni werd onder grote belangstelling voor de 3e keer Regionale Veteranendag georganiseerd. Honderden veteranen reden met oude voertuigen over de Noordwest Veluwe. Daarnaast waren er Hanzedagen waarin werd teruggegrepen op de handelsbetrekkingen van Harderwijk in de Middeleeuwen.

Eind augustus waren de Visserijdagen en op 13 september is er Open Monumentendag. Tenslotte blijkt ook de koning van Holland, Lodewijk Napoleon (de Goede), in 1808 op bezoek te zijn geweest in onze stad. Het kan niet op!

Gelukkig vertaalt deze belangstelling zich ook in het aantal leden van Herderewich. Inmiddels ligt dat rond de 500. Uiteraard streven we naar meer leden, omdat het dan mogelijk wordt meer activiteiten te organiseren. In dit Vittepraetje maken we voorzichtig een start met het plaatsen van advertenties. Wilt u een advertentie plaatsen dan kan dat, als het een artikel of voorwerp met een historisch tintje betreft.

Let u verder op de agenda voor de komende periode:

- 13 september Open Monumentendag
- 11 oktober Excursie naar Zutphen
- 13 oktober Lezing : Honderd jaar Sonnevanc
- 17 november Lezing : Molens te Harderwijk

Excursie naar Zutphen op 11 oktober 2008

Wie kent niet dit silhouet van Zutphen aan de IJssel? In de morgen bezoeken we deze prachtige stad vol historische monumenten.

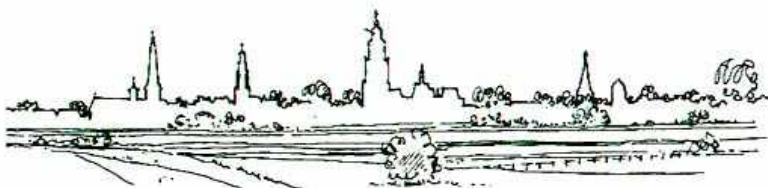
Het programma ziet er als volgt uit:

- 8.30 uur** vertrek vanaf de Vondellaan
- 9.30 uur** ontvangst met een kopje koffie en korte introductie
- 10.30 uur** start rondleiding door VVV gidsen
- 12.00 uur** bezoek aan Librije
- 13.00 uur** lunch IJsselpaviljoen
- 14.00 uur** vertrek naar: of het Textielmuseum in Bocholt
of naar de stoomhoutzagerij in Groenlo.
- 18.00 uur** terug in Harderwijk

Bij het ter perse gaan van dit nummer is het nog niet duidelijk of de zagerij “onder stoom” ligt. We gaan ons best doen. Lukt het niet dan gaan we naar het Textielmuseum in Bocholt.

De IJssel

Aan de slingerende rivier de IJssel liggen zeven Hanzesteden. De rijkdom die de kooplieden in de late Middeleeuwen brachten, is vooral in Zutphen te zien. Iedereen die deze stad vanuit het westen nadert, raakt onder de indruk van het mooie waterfront.

Koffie, thee en bonbons

Zutphen is bekend om de vele speciaalzaken. In de stad vind je niet alleen de grootwinkelbedrijven, maar juist ook de kleine, gespecialiseerde winkels, zoals koffie- en theehandel de Pelikaan, al verschillende jaren hét bedrijf waar de beste koffie van Nederland wordt geschonken. Het interieur stamt uit 1904 en je kunt er ook de Engelse high tea gebruiken. Ook het bonbonatelier Janson, waar dagelijks verse chocolaatjes en bonbons worden gemaakt, is de moeite waard. Je kunt er kijken én proeven! Er is een leuk boekje verschenen waarin alle speciaalzaken in Zutphen worden beschreven.

Hofjes

Er zijn wel meer dan acht hofjes, waardoor je kunt dwalen als je op wandeltocht bent door de historische binnenstad van Zutphen. Hofjes met een rijk verleden, variërend van binnentuin van een klooster, een oude mannentehuis of een hofje met kerkelijke achtergrond. De VVV heeft een sfeervolle wandeltocht uitgezet, waarbij je in anderhalf uur de hofjes van binnen ziet. De 3 km lange wandeling begint bij de VVV, Stationsplein 39, waar de wandelroute verkrijgbaar is. Tijdens de wandeling door de binnenstad kom je ook de fraaie gevels tegen met gevelstenen en uithangborden, waarop namen en gezegden staan.

De Librije

West-Europa kent twee kerkbibliotheken, één in Praag en één in Zutphen. Hier worden de handschriften en incunabelen zorgvuldig bewaard. Sommige liggen nog aan de 16e-eeuwse kettingen. De Librije bevindt zich in een van de zijkapellen van de majestueuze St. Walburgiskerk,

een gotisch bouwwerk, waarvan de geschiedenis teruggaat tot de 12e eeuw. Tijdens een bezoek aan de kerk kan ook een kijkje worden genomen in de Librije.

Vervolgens één van de volgende bezienswaardigheden:

1: Textielmuseum Bocholt

Voor het daadwerkelijk beleven van de industriële geschiedenis dienen de bezoekers naar het textielmuseum van Bocholt te gaan: in een volledig functionerende “museumfabriek” laat het Westfaalse Industriemuseum (WIM) de achteruitgang in werkgelegenheid zien, zoals die in een specifieke bedrijfstak tussen de jaren 1900 en 1960 plaatsvond. De stoommachine met haar draaiende reuzenrad is de trots van het museum. Fascinerend is de filigraine ordening van de draden en van de kettingmachine. Voor de ogen van de bezoekers ontstaan stoffen voor handdoeken en tafellakens.

2: Houtzagerij Nahuis te Groenlo

De stoomhoutzagerij Nahuis dateert uit ongeveer 1900 en is voortgekomen uit een radmakerij, die al in 1850 bestond. Het houtzagen gebeurde in die tijd nog geheel met de hand; het zogenaamde kraanzagen was toen gebruikelijk. De te zagen boom kwam op een soort blok te liggen boven een diepe kuil. Boven de boom was een stelling aangebracht. In de kuil en op de stelling namen werklieden plaats, die met een grof getande zaag de boom tot balken of planken verwerkten.

De kosten van de excursie bedragen € 42.50.

Inschrijven kan per email naar excursie@herderewich.nl of bij Jaap de Groot, telefoonnummer 06 51594290.

13 oktober 2008 – Lezing: Sanatorium Sonnevanck

Plaats: Catharinakapel, aanvang: 20.15 uur

Theo Bakker, auteur van het boek "Honderd jaar Sonnevanck ", verzorgt voor ons een lezing over dit onderwerp. Het sanatorium Sonnevanck werd in 1908 geopend. In 1973 werd het sanatorium gesloten en ging de instelling door als verpleeghuis. Men was inmiddels ook gestart met een Algemeen Ziekenhuis Boerhaave. In 1987 vertrok het ziekenhuis Boerhaave en ontwikkelde Sonnevanck zich verder als verpleeghuis.

17 november 2008 - Lezing: Molens te Harderwijk

Plaats: Catharinakapel, aanvang: 20.15 uur

De molen is een belangrijk onderdeel van ons "industriële erfgoed". Harderwijk en Hierden hebben meerdere molens gekend. In samenwerking met de Harderwijker Molenstichting wordt een lezing gehouden over de Harderwijker molens vroeger en nu.

Vacatures

Op onze oproep om een kandidaat-voorzitter zijn geen reacties binnengekomen. Moet het zo ver gaan dat we een tweede brandbrief moeten versturen? Het bestuur hoopt van niet. Er is tevens een vacature voor secretaris ontstaan. Bert van Dorp heeft om gezondheidsredenen zijn taak moeten neerleggen.

Dus: Gevraagd een secretaris (m/v). We bieden een plezierige werkomgeving. Bert blijft wel algemeen bestuurslid. Gerrit Berends heeft om gezondheidsredenen zijn taak als plaatsvervangend hoofddistributeur beëindigd. Gerrit, van harte bedankt voor je inzet bij het rondbrengen van de Vittepraetjes. We wensen je van harte beterschap.

‘ Effen kieken effen proaten ’

Bij het Vittepraetje heeft u gratis het boekje ‘ Effen kieken effen proaten ’ ontvangen. In 18 interviews geeft Cor Jansen ons een kijkje in het leven van Zuiderzeevissers in Harderwijk.

Het eerste exemplaar is door de schrijver op Visserijdag aan burgemeester Berends uitgereikt. Het bestuur bedankt mevr. E. Kokje-Uittien, Piet Stellingwerf, Niek de Jong en George Diepenmaat van

Uitgeverij & Ontwerpbureau Diepenmaat voor hun inzet.

We wensen u veel leesplezier met deze nieuwe aanwinst.

Kastelendag

Op Tweede Pinksterdag, 12 mei j.l., opende kasteel De Essenburgh haar poorten voor het publiek. Diverse activiteiten werden voor jong en oud georganiseerd. Onze vereniging was met twee kraampjes present. Aan de hand van foto 's werd informatie verstrekt over De Essenburgh en het dorp Hierden. Het kasteel werd door tweeduizend enthousiaste personen bezocht.

Kulting Harderwijk

Als afsluiting van het culturele seizoen organiseert de Stichting Kulting Harderwijk jaarlijks een manifestatie, waarbij iedereen artistieke of creatieve kunstvormen aan een breed publiek kan tonen. Vorig jaar kreeg de Oudheidkundige Vereniging Herderewich de Kulting Harderwijk prijs. Dit jaar mocht onze voorzitter Niek de Jong de prijs uitreiken aan de Stedelijke Harmonie.

Aaltjesdag

Zaterdag 14 juni waren we op de Aaltjesmarkt. Helaas stonden we niet meer op de Boulevard. Hierdoor werd de kraam slecht bezocht.

Als de organisatie ons volgend jaar niet van een plaats tussen de oude

beroeppen op de Boulevard kan verzekeren, heeft het voor onze vereniging niet zoveel zin om hieraan deel te nemen.

S.W.O. en Herderewich

De Stichting Welzijn Ouderen heeft in samenwerking met Herderewich een drietal themabijeenkomsten georganiseerd in het Zomerprogramma 2008. Elke bijeenkomst had een monument als onderwerp. Eerst kwam de Grote Kerk aan de orde. In de tweede bijeenkomst stond de Catharinakapel centraal en in de laatste het Oude Stadhuis. In De Tinne werd onder het genot van een kopje koffie het een en ander over het monument verteld. Daarna volgde een bezoek met een rondleiding. Opmerkelijk was dat sommige Harderwijkers het betrokken monument voor het eerst bezochten. Het bezoekersaantal was gemiddeld 10 personen. Op 24 juli organiseerde Herderewich voor de SWO een fietstocht door het Leuvenumse bos. Tijdens de tocht werd op een aantal plaatsen gestopt en over de geschiedenis van het gebied verteld. O.a. kwamen aan de orde: Hoeve Beekhuizen, de Leuvenumse beek met zijn watermolens, het landgoed Hulshorst, het Zilverbeekje, de ruim honderdjarige Wilhelminaboom, De Essenburgh, het verblijf van de families Van Westervelt en Sandberg op de Noordwest Veluwe en de boerderijen van Hierden.

Renovatie Harderwijker Kanonnen

Sinds kort zijn de twee kanonnen voor de stadsmuur verwijderd en is het bestuur van de Oudheidkundige Vereniging Herderewich, samen met de gemeente Harderwijk, begonnen met het opknappen van de kanonnen. Deze oude scheepskanonnen zijn in 1971 door de gemeente aangekocht van de dienst Domeinen. Hiermee wilde het toenmalige stadsbestuur de historie van Harderwijk weer tot leven brengen. Wij vinden als bestuur, dat wanneer de stadsmuur een opknapbeurt krijgt, ook de kanonnen hun oude glorie weer terug moeten krijgen. De kanonnen wegen ongeveer drie ton. Ze dateren vermoedelijk uit de 16^e of 17^e eeuw en werden bij een opgraving gevonden. Nadat zij voorzien waren van een affuit werden ze in 1979 in het Stadspark de Plantage en aan de voet van een rondeel bij de Smeepoort neergezet. In 1994 werd het kanon bij de Smeepoort verplaatst naar het rondeel aan de Vitringasingel om het monument ter herinnering aan de 4^e Divisie luister bij te zetten. Het bestuur bood het gemeentebestuur aan om de scheepskanonnen weer van een nieuwe verflaag te voorzien. De gemeente laat van haar kant de affuiten vernieuwen. Naar verwachting zullen de twee opgeknapte kanonnen in september weer op hun plek voor de stadsmuur staan, verwacht onze voorzitter, die samen met vier bestuursleden donderdag 31 juli met de werkzaamheden is begonnen.

Isaac Marcus

door N.C.R. de Jong

Isaac Marcus werd op 25 december 1800 geboren te Barneveld. Zijn ouders waren Salomon Marcus en Sara Nias. Het beroep van vader was lombardhouder. Het gezin bestond uit negen kinderen, Jonas, Joel, Betje, Emanuel, Rebecca, Grietje, Ester, Alijda en de bovengenoemde Isaac. Alle kinderen zijn geboren in Barneveld. De oudste zoon Jonas trouwde op 1 maart 1853 te Steenwijk met Roosje Salomons Arons. Zij was geboren in 1811 te Bellingwolde in Groningen. Het was voor Roosje haar tweede huwelijk. Ze was weduwe van Izaak Mozes de Groot. Jonas ' beroep was vleeshouwer. Hij overleed op 5 september 1863 te Barneveld op 69-jarige leeftijd.

Joel huwde met Mietje van Hamburg op 17 januari 1850 te Barneveld. Zij was de weduwe van Louis Laurier. Joel was koopman van beroep. Hij overleed op 20 augustus 1872 op 77-jarige leeftijd. Joel werd begraven op de Joodse begraafplaats aan de Kallenbroekerweg te Barneveld. Het grafopschrift luidt: "Hier rust een onberispelijk en oprecht man, ondersteuner van de gemeente, de geëerde parnas en leider Joel, zoon van mijnheer Sjelomo Markus. Moge zijn ziel gebundeld zijn in de bundel des levens (1Sam. 25:29). Hier rust de Heer Joel Markus, echtgenoot van mej. M. Markus Hamburg, alhier overleden, oud 77 jaren, 16 Menahem - Ab. 5632, 20 augustus 1872. " Uit het woord parnas is af te leiden dat Joel bestuurslid was van de Joodse gemeente te Barneveld. Betje Marcus trouwde te Barneveld met Meijer Levie Meijer op 18 augustus 1826. Meijer was geboren te Kampen. Zijn ouders waren Levie Meijer en Sara Davids Hollander. Meijer was ' s lagter ' te Kampen. Betje overleed op 13 februari 1874 te Barneveld op 76-jarige leeftijd.

Emanuel werd op 27 mei 1801 te Barneveld geboren. Hij trad op 13 april 1848 in het huwelijk met Roosje van Genderingen. Zij was geboren te Kampen op 9 september 1818. Haar ouders waren Salomo Levi van Genderingen en Betje Meijer. Roosje overleed op 3 april 1849. Emanuel hertrouwde op 14 april 1850 te Barneveld met Vrouwtje Ephraim van Nierop. Emanuel was winkelier in manufacturen.

Hij overleed op 5 oktober 1878 te Barneveld. Op de Joodse begraafplaats te Barneveld staat zijn grafsteen met het volgende opschrift: "Hier is geborgen een betrouwbaar man, hij ging volmaakt op de wegen der volmaaktheid, geëerde priester Menachem, zoon van priester Sjeloma, die parnas was en leider gedurende enkele jaren en heeft opgericht voor zijn gemeente de synagoge, is opgeroepen naar de hemelse vergadering op de heilige Sabbath, Tesjoewa 8 Tisri en is begraven op de dag erna op de vooravond van Jom Kippur, jaar 5639. Moge zijn ziel gebundeld zijn in de bundel des levens. Emanuel Marcus, geboren 12 Menachemt / 22 juli 5562, overleden 8 Tisri / 5 October 5639, in den ouderdom van 77 jaren (5-10-1878) " .

Rebecca werd geboren op 20 februari 1806. Ze bleef ongetrouwd en woonde in Barneveld. Tijdens een bezoek aan Harderwijk overleed ze bij haar broer Isaac op 7 januari 1837. Rebecca ligt begraven op de Joodse begraafplaats te Harderwijk. Op haar grafsteen staat vermeld: " En zij ging heen om de Heer te zoeken " Gen. 25:22b PT/RIBKA (Rebecca) de dochter van ZALMAN MARCUS/ die naar haar eeuwigheid ging op de heilige Sabbathdag de eerste van de maand Sjebat en begraven werd op de derde dag daarvan/ in het jaar (5) 597 LPK (7-1-1837)/ TNTsBH " *)

Grietje was geboren in 1809. Ze was getrouwd met Aser Moser van der Horst, geboren op 28 juni 1807 te Rhenen. Het huwelijk werd op 5 december 1839 in Barneveld gesloten. Zij verhuisden naar Harderwijk. Aser verdiende zijn brood als koopman. Grietje woonde met Aser eerst in de Schoenmakerstraat wijk 6, nr. 40 en later in de Wolleweverstraat wijk 5, nr. 44. Het gezin Van der Horst bestond uit 4 kinderen. In een advertentie in het Over-Veluwsch Weekblad van 4 mei 1861 maakt Aser bekend dat hij een pakhuis in de Grote Marktstraat heeft geopend voor het inkopen van ijzer, tin, koper, lood, beenderen en vodden. Zowel in 't groot als in 't klein. Grietje overleed op 4 november 1858 en Aser op 23 december 1864. Beiden liggen begraven op de Joodse begraafplaats te Harderwijk.

De volgende teksten staan op hun grafstenen:

“ Niet zal mij zien het oog van hem die mij aanschouwt, Uw ogen op mij (gericht); maar ik ben niet (meer)/ PT/ een flinke vrouw Goetele (Grietje)/ dochter van SALOMO MARCUS. Zij overleed de nacht van donderdag 28 Chesjwan/ (5) 619 LPK/ TNTsBH/ laat haar roemen in de poorten (Spreuken 31:31) ”

Grafsteen van Grietje Marcus

“ Gezegend onder de zonen zij Aser; hij zij bemind bij zijn broeders (Deut. 33:34b)? PN/ een oprecht en rechtschapen man, (Job.1:1) goed met God/ en mensen/ de heer Aser zoon van de geachte heer/ MOSES/ van der Horst/ hij ging naar zijn eeuwigheid in goede naam/ op de dag voor de heilige Sabbath 24 KISLEV/ en is begraven Zondag tweede dag van Chanoeka in het jaar (5) 625 LPK Moge zijn ziel in het goede verblijven/ TNTsBH.”

Ester trouwt in Barneveld op 27 juli 1841 met Isak Nathan van Essen. Zijn geboorteplaats is Medemblik. Hij was lombardhouder aldaar. Alijda huwt met Garson Cohen op 7 januari 1847 te Barneveld. Hij was geboren te Amersfoort en weduwnaar van Reintje Hakkert. Zijn beroep was ‘ verwer ’. Op zijn graf staat: “Hier rust een kostbaar man, Gerson, zoon van priester Asjer Hakkohen (=Cohen), die ging naar zijn eeuwigheid op de 2e (?) dag van Rosh Hasjana, Kislev 5632. Moge zijn ziel gebundeld zijn in de bundel des levens Gerson Cohen, overleden 11 november 1871 ”.

Tenslotte Isaac Marcus. Hij trouwde op 17 november 1830 met Hester Hartog Lamed. Zij werd geboren op 12 april 1804 te Amsterdam. Ze was de dochter van Hartog Mozes Lamed en Saartje van Gelder. Haar vader was net als de vader van Isaac koopman. Wanneer Isaac van Barneveld naar Harderwijk gekomen is, is niet precies bekend. Het zal tussen 1812 en 1825 zijn geweest.

Volgens de Volkstelling van 1830 woonde hij in de Bruggestraat nr. 136 met zijn zuster Grietje. Bij de Volkstelling van 1838/40 woont Isaac met zijn vrouw Hester, Joost Genderingen, Nelletje Mehon en Frederica Bijvoet op hetzelfde adres. Joost en Nelletje zijn winkelbedienden en Frederica is dienstmaagd. Isaac handelt volgens de brief in kleding. In 1839 is Isaac kerkmeester van de Israëlitische gemeente in Harderwijk. Samen met Hartog Wolf legt hij de eerste steen tot de herbouw van de synagoge. In het Over-Veluwsch Weekblad van 14 oktober 1848 staat een artikel over de levering van kleding voor het Koloniaal Werfdepot door de grote toename van soldaten. De journalist vermeldt: "Ook beklagen zich vele hoe een leverancier in weerwil van de spoed, waarmede de kledingstukken moesten gereed gemaakt worden, echter nog minder dan vroeger voor naailoon heeft uitbetaald."

Harderwijk 9 April 1852

Mr Hanz Smits & Merlens
Amsterdam

Mijnheer!

Gebied my moogly bekend 1/4 van 1/4 bord
Daarmit volgens volgend staat de prijs met
diese prijs groter 1/4 bord.

Na meerdere gheen dit bestelling
Uw Hoogdane
J. Naccis

De bestelling uit 1852

Isaac reageert hierop dat dit laster en afgunst is en daagt de schrijver uit zijn uitspraak met duidelijke bewijzen te staven. De reactie hierop is dat de schrijver moet toegeven dat de heer I. Marcus het gewone naailoon uitbetaalde. Isaac Marcus was ook een van de vijf Harderwijker notabelen, die op 8 januari 1850 bij elkaar kwamen. Ze bekommerden zich om het lot van de behoeftigen en richtten de 'Vereniging tot weering van bedelarij door werkverschaffing' op. Isaac Marcus bekleedde het penningmeesterschap tot 22 mei 1851. Vanaf juli is hij wegens ziekte niet meer op de vergaderingen aanwezig. Isaac overlijdt 25 december 1852. Hij wordt begraven op de Joodse begraafplaats te Harderwijk.

De eerste pagina van het notulenboek van de Commissie tot weering van Bedelarij door werkverschaffing aan behoeftigen

Het opschrift op de zerk luidt: "En Isaäk gaf de geest en stierf en hij werd tot zijn voorgeslacht vergaderd (Gen. 35:29a) /PN/ De leider van de gemeente ging? Hij rechtte de liefhebbers van zijn gemeente .../Isaäk , de zoon van SALOMON MARCUS. Hij overleed in goede naam op de heilige sabbat/ 14 Tebet en is begraven op maandag de 16^e daarvan/ in het jaar 5613 van de schepping der wereld (1852 dec. 25) / TNTsBH " Na het overlijden van Isaac werd ten overstaan van notaris J.D.C.C.W. de Mol een inventaris van de bezittingen van de overledene en zijn vrouw opgemaakt. Het totaal van de winkelgoederen, meubels, linnen en damast, kleren, goud- en zilverwerk, vee en stalgereedschappen werd getaxeerd op fl. 9230,07. Het totaal aan contanten, publiek effecten, notariële en onderhandse obligaten, acceptaties en de tegoed hebbende boedelschuld bedroeg fl. 33438,62.

A D V E R T E N T I E N .

De geduchte slag, met welken ik, in dezen laatste tijd, bedreigd wierd, is mij eindelijk op het hart gevallen, en heeft hetzelfde diep gewond!

Mijn dierbare Echtgenoot, de Heer IZAAK MARCUS, in leven Koopman alhier, is heden-morgen, — juist op zijnen 53^{den} Verjaardag, — door de hand des ALMAGTIGEN van mijne Zijde weggenomen, en naar Hooger leven opgevoerd!

Met warme tranen dat verlies beweene wensch ik nogtans eerbiedig te berusten in den wil van GOD, die, als de steun der Weduwen, mij van NU aan reeds balam in de wonde stort, terwijl ik weemoedig starende op zóó vele naauwe Betrekkingen, voor wie mijn Overledene steeds tot VRIEND, tot BHELPER, tot VADER was, van alle zijden den nagalm, en de toepassing hoore dier troostvolle uitspraak van den wijsten der Koningen: "DE NGEDACHTENIS DES BRAVEN ZAL TOT ZEBENING ZIJN!"

HARDERWIJK, H. LAMÉD.
den 25 Dec. 1852. WED. MARCUS.

*De Affaire zal op den zelfden
soet worden voortgezet.*

Overlijdensbericht van Isaak Marcus, geplaatst door zijn weduwe.

De Bruggestraat, rechts de deur met witte omlijsting was het huis van Isaac Marcus

Harderwijk is rijk aan kerkgebouwen. Mooie kerken zijn echter betrekkelijk schaars. Met kop en schouders steekt uiteraard de Grote Kerk er bovenuit, op de voet gevolgd door de Catharinakapel. Anderen zullen wellicht de volgorde omdraaien. Mooi is immers een uiterst subjectief criterium. Niemand echter zal betwisten dat Grote Kerk en Catharinakapel dé monumentale kerkgebouwen van Harderwijk zijn. Wie de nummer drie op deze lijst is, valt moeilijk vast te stellen. Wel is het een feit dat de Plantagekerk tot de markante kerkgebouwen van Harderwijk behoort. De Plantagekerk heeft de uitstraling van een echte stadskerk en bepaalt nadrukkelijk de omgeving van de Smeepoort. Ook dit kerkgebouw heeft de status van rijksmonument, al is het slechts vijfenzeventig jaar oud. Uniek in Nederland is de Plantagekerk niet. Onder andere in Alkmaar en Goes staan vrijwel identieke kerken.

De eerste steenlegging op 20 oktober 1932 .

Ds J.W van den Bosch spreekt. (foto Stadsmuseum)

Van Lonkhuyzen

De Plantagekerk is een schepping van de bekende Harderwijker architect Peter Hendrik van Lonkhuyzen. Hij heeft in Harderwijk diverse andere gebouwen op zijn naam staan, o.a. het Christelijk College Nassau-Veluwe aan de Stationslaan en daartegenover een aantal woningen. Verder tweeëndertig stadsboerderijen in Het Nachthok, de voormalige apotheek Greidanus in de Donkerstraat – naast het toenmalige postkantoor – en een uitbreiding van de Finofabriek in 1941.

De bouw

Op de hoek van de Stationslaan en de Friesegracht stond oorspronkelijk villa Flevo Rama. De Plantagekerk (Stationslaan 136) werd in de tuin van de villa gebouwd. Tijdens de bouw van de kerk werd de villa afgebroken om ruimte te kunnen bieden aan de pastorie (Stationslaan 134). Op 20 oktober 1932 werd de eerste steen gelegd. Tijdens die plechtigheid voerde de gereformeerde predikant dr. J.W. van den Bosch het woord. Hij stond bekend als iemand die zeer gedegen Gods Woord uitlegde in preken die toch zeker drie kwartier duurden. In het Stedsmuseum Harderwijk bevindt zich een fraaie foto van deze plechtigheid. Zo'n foto is een echt tijdsbeeld. Rangen en standen zijn duidelijk herkenbaar. De bouw werd gegund aan aannemer J.W. van Westreenen in Zeist. Met een bedrag van ruim f 51.000 nam hij de grootste hap uit het totale bouwbudget van f 82.550,13. Het schilderwerk werd uitgevoerd door het bedrijf van K. Jansen. Tegen de oostwand werd een orgel gebouwd. Het mechaniek kwam in beweging door samengeperste lucht, het pneumatisch systeem. Orgelbouwer J. de Koff besteedde aan de intonatie veel zorg zodat elk register zijn eigen karakter kreeg.

Het instrument kostte in totaal f 6.600. De bouw van de kerk verliep voorspoedig. De bouwvakkers hadden slechts iets meer dan acht maanden nodig om de kerk te voltooien. Op 5 juli 1933 werd de Plantagekerk in gebruik genomen.

Kenmerken

De Plantagekerk vertoont duidelijk invloed van de Amsterdamse School. De kerk is geheel in baksteen opgetrokken. De plattegrond is kruisvormig. De dwarsarmen zijn iets korter dan het schip, bijna de vorm van een Grieks kruis. De kerk wordt getooid met een slanke toren. Typerend voor een gereformeerd kerkgebouw is de enorme kansel: de verkondiging van het Woord staat centraal. Tijdens de renovatie van het liturgisch centrum in 2002 werd de kansel tot bescheidener proporties teruggebracht, een weerspiegeling van de tijdgeest! De linker zijgevel was voorzien van decoratieve glas-in-loodpanelen die tijdens de verbouwing en uitbreiding van 1986 naar boven werden verplaatst. Een opmerkelijk aspect van het metselwerk is het Noors verband, een term voor een bepaalde manier van metselen: twee stenen strek en één steen kop. De lintvoeg terugliggend en de stootvoeg gelijk. Daarmee wordt het lengte-effect benadrukt.

Gereformeerde kerk

De Plantagekerk was van huis uit een gereformeerde kerk. De Gereformeerde Kerk van Harderwijk ontstond op 1 mei 1898. Op die datum fuseerden de voormalige Christelijke Gereformeerde Kerk en de Nederduitsche Gereformeerde Kerk, na toestemming van de classis Harderwijk van de Gereformeerde Kerken in Nederland, die op hun beurt in 1892 waren ontstaan. De Acte van Ineensmelting werd onder alle gemeenteleden verspreid. In deze akte noemden beide kerkenraden de landelijke vereniging van zes jaar eerder verblijdend, omdat na een eeuw van afval en ongeloof de 'aloude Waarheden van Gods dierbaar Woord en de Belijdenis der Vaderen' weer tot leven zijn gewekt. Plaatselijk langer gescheiden optrekken was in hun ogen onbestaanbaar en onverantwoordelijk.

De nieuwe gemeente telde 1200 leden. Dat laatste is een interessant detail. Anno 2008 telt de wijkgemeente rond de Plantagekerk namelijk opnieuw ruim 1250 leden. Een belangrijk verschil is uiteraard dat het zielental in 1933 voor heel gereformeerd Harderwijk gold, en nu alleen voor de Plantagewijk. Op dit moment zijn de drie gereformeerde wijkgemeenten (Plantagekerk, Stadsdennenkerk en Veldkampkerk) druk in gesprek met de wijkgemeente Nieuwe Kerk en de Samen-Op-Weggemeente in Drielanden (Triangel) om tot een fusie te komen. Alle vijf wijkgemeenten behoren, evenals de hervormde wijkgemeenten, tot de Protestantse Kerk in Nederland (PKN), ontstaan op 1 mei 2004.

Opknapbeurt

Vijfenzeventig jaar Plantagekerk is uitgebreid gevierd door de gebruikers van de kerk. Dat men in de toekomst gelooft blijkt wel uit de restauratie die binnenkort voltooid wordt. Alle achttienduizend dakpannen zijn bekeken en zonodig vervangen; het dak ging eraf en er werden nieuwe panlatten aangebracht. Dakgoten zijn vernieuwd, scheuren in muren dichtgemaakt en voegwerk opnieuw gedaan. Kortom, de jarige Plantagekerk heeft een dure opknapbeurt gehad, maar kan er weer decennia tegen. De restauratiekosten van ongeveer € 500.000 zijn voor ongeveer de helft gedekt door subsidies; het resterende bedrag is door de wijkgemeenten opgebracht.

Over de vijftienjarige Plantagekerk heeft journaliste Alie Dijk-slag een boekje geschreven, dat verscheen in de Harderwijk Reeks. De titel is: Een gewichtige ure. 75 jaar Plantagekerk 1933-2008. Het boekje is voor € 10 verkrijgbaar bij de vijf eerder genoemde kerken, of voor € 12,50 in de boekhandel.

Advertentie: 'Pluunter' HK 4 te koop.

De halfgedekte pluunter HK 4 is te koop. Gebouwd in 1924 door Daan Balk te Elburg die er zelf onder het nummer EB 33 mee viste. Daarna naar Harderwijk: Gerrit Kok (HK 4). Voor de verdere geschiedenis zie Tagrijn 1996-2. Lengte x breedte: 7,30 x 2,40 meter. Grootzeil, fok en kluiver (halfom). Motor 1 cylinder Ruggerini 9 PK. Schip en toebehoren zijn in prima staat. **Inlichtingen : Robert Oosterhof tel: 06-10938271**

Boeken aangeboden: (in zeer goede staat)

Om de sūnens fan it Fryske folk,	Tuberculosebestijding 1890-1940	€ 10,-
De haven uitgraven	De wereld van J.K. Eeerbeek	€ 10,-
Historie van de Elburger Vissersvloot	W. van Norel	€ 10,-

Gevraagd : Van gaand en staand want, Peter Dorleijn, deel 1 en deel 5

Inlichtingen : Theo Bakker 06 23150044 of pressbaker@hetnet.nl

Tinus Lieman: de “varende Rembrandt” van Harderwijk

door Robert Oosterhof

Diverse kunstenaars hebben het visserijleven in Harderwijk in de loop der tijd vereeuwigd. Bekende namen zijn die van Eibert den Herder, Jos Lussenburg, H.J. Ansingh en H. Donkelaar. Elk heeft op eigen wijze en in kenmerkende stijl de visserij, de verwante bedrijven en de visserlui zelf in beeld gebracht. Een bijzondere schilder in deze rij is Tinus Lieman. Hij is één van de weinigen die èn visserman èn kunstenaar was.

Levensloop

Martinus (Tinus) Lieman werd op 29 april 1930 in Harderwijk geboren. Hij stamt uit één van de bekende Harderwijker vissersfamilies.

Tinus Lieman , gefotografeerd ter gelegenheid van een expositie

Zijn moeder was ongehuwd en dat moet in het vooroorlogse en traditionele Harderwijk geen eenvoudige opgave zijn geweest.

Ongetwijfeld heeft dat op zijn karakter een stempel gedrukt.

Toen de grootmoeder van Tinus overleed, heeft hij op haar sterfbed beloofd altijd voor zijn moeder te blijven zorgen. Hij was een man van zijn woord. Tinus Lieman is ongehuwd gebleven. Tot zijn moeders dood in 1992 heeft hij voor haar gezorgd. Voor leren was hij niet in de wieg gelegd. Al jong ging hij met zijn grootvader en zijn ooms naar zee. De familie Lieman viste met de HK 127 op paling en bot.

Behalve op de HK 127 viste hij ook nog op de HK 7 van Meindert Jansen (' Meindert van Jan van Meindert ') en op de HK 121 van Meindert Jansen (' Meindert de Gooier ') .Lucratief was de visserij lang niet altijd. Zo werkte Tinus 's winters regelmatig in de havens van Amsterdam.

Naast de visserij inspireerden ook de grote zeeschepen hem bij het tekenen en schilderen. Vanaf 1954 kwam Tinus Lieman aan de wal. Om de band met het water niet te verliezen kocht hij een bootje. Steevast ging het schetsboek mee om de langzaam verdwijnende visserij te vereeuwigen. Hij schilderde en tekende ook veel aan de hand van oude foto 's. Tinus Lieman overleed op 5 januari 1996.

De kunstenaar

Tinus Lieman was een begaafd tekenaar en schilder. De technieken heeft hij zich in belangrijke mate zelf eigen gemaakt. De meeste van zijn tekeningen en schilderijen zijn heel precies, gedetailleerd en realistisch maar soms ook is er sprake van impressies met felle kleuren. Liemans thema 's zijn vooral de visserij, de scheepshellingen en andere visserijverwante activiteiten, de visserlui zelf maar ook oud-Harderwijk en de scheepvaart in het algemeen.

Een aantal van zijn werken is te bewonderen in musea maar het meeste is in familiebezit gebleven. Naast het tekenen en schilderen maakte hij af en toe ook scheepsmodellen. Zo zag ik de botter HK 90 en een Lemsteraak, allebei schaal 1:10. Kunstzinnigheid en vaardigheid moeten welhaast in de genen van het Liemangeslacht zitten. In de 19^e eeuw schilderden in en rond Apeldoorn vader en zoon Arie en Willem Lieman. En ook het maken van fraaie scheepsmodellen zit nog steeds in de familie.

Met dank aan Yvonne en Martin Lieman.

Dit artikel is eerder gepubliceerd in Tagrijn en is met toestemming van de auteur overgenomen.

*In het gemeentearchief, beheerd door het Streekarchivariaat Noordwest-Veluwe, berust o.a. een unieke boekenreeks met als onderwerp: **Merkwaardigste geschiedenissen die voor-gevallen zijn binnen den omtrek der Verenigde Provinciën sedert het begin van 't Jaer MDCCXLVII.** De reeks bestrijkt de periode van 1747 tot 1798 en is daarmee completer dan menig universiteitstsbibliotheek. Wat men schrijft over Harderwijk wordt als een nieuw feuilleton in het Vittepraetje gepubliceerd. Niet elk jaar werd Harderwijk vermeld.*

HARDERWYK, Juny 1749 (blz. 546 en 547)

Zyne Doorl. Hoogheit heeft den Heer *A. van Holthe*, welke in Maert laetst-leden, by de Verandering der Regering dezer Stad, als *Super-numerair*¹ *Schepen* mede gelicentieerd was, weder tot Schepen en Raed aengesteld in paleize van wylen deszelfs Vader de Heer en Mr. *Wilhem van Holthe*, die daer van ten behoeve van zyn Zoon voorn. gedesisteerd² heeft; zynde voorts in plaetse van den voorsz. Heer *W. van Holthe*, uit het midden hunner Ed. Achtbaren tot President Burgermeester aengesteld de Heer WILLEM HERMAN VAN BROEKHUIZEN, Heer van Wilp, Lathmer, enz. Door de Heeren Studenten dezer Akademie was een Request aen de Ed. Mog. Heeren Curatoren overgegeven en door hen allen geteekend , waer by verzocht word, dat zyne Hoogheit de Prins Erfstadhouder mochte worden verklaerd als Curator Primarius³ en Rector Magnificentius dezer Akademie, 't welk door hun Ed. Mog. na een gunstig antwoord overgenomen zynde, om het zelve favorabel⁴, op den Landdag, die op den 18 dezer te Nymegen stond gehouden te worden, voor te brengen, twyfelt men geenszins aen een goed succes, waer van in 't vervolg nader.

noten:

- 1) supernumerair : boventallig
- 2) desisteren : met betrekking tot handelingen, activiteiten daartoe: afzien van;
- 3) Curator Primarius : eerste bewindvoerder
- 4) favorabel : gunstig

Redactie: Wie was die “Doorluchtige Hoogheit de Prins Erfstadhouder”? Dat was Willem IV van Oranje Nassau (1711-1751) zoon van Johan Willem Friso van Nassau-Dietz (1687-1711) en Maria Louise van Hessen-Kassel (1688-1765). Gehuwd in 1734 met Anna van Hannover (1709-1759). Zijn, niet geheel complete reeks, titels waren: Prins van Orange en Nassau, Graaf van Katzenelnbogen, Vianden, Dietz, Spiegelberg, Buren, Leerdam en Kuilemburg, Markgraaf van Veere en Vlissingen, Heer en Baron van Breda, Beilstein, de Stad Grave, den Lande van Kuik, Liesveld, Diest, Grimbergen, Herstall, Kranendonk en Eindhoven, Warneton, Niervaart, IJsselstein, Bredevoort, Zevenbergen, de Hooge en Lage Zwaluwe, Naaldwijk, Vrijheer van het eiland Ameland, Erfburggraaf van Antwerpen en Besancon, Erfmaarschalk van Holland, Erfstadhouder van alle de Verenigde Provinciën, Erfelijk Admiraal en Kapitein-Generaal der Nederlanden. President van de Ridderschap, en edelen van Holland en Westfriesland, Gouverneur en Directeur Generaal van Nederlandsch Indiën, Opperhoutvester van Holland en Westfriesland, Ridder van de Kouseband, etc. etc. etc.

Veel Harderwijkers hadden in de 18e eeuw nog geen familienaam. Men heette naar zijn vader, Jan=Jansen of Janszoon, Klaas=Klaassen enz. In 1812, toen Napoleon het in de Lage Landen voor het zeggen had moesten mensen die nog geen familienaam hadden er één kiezen. Een aantal dacht dat het regiem van Napoleon niet zo lang zou duren, en hield zich bij het oude. Maar Koning Willem I vond het blijkbaar wel een goed idee en gaf in 1826 te kennen, dat wie nog geen naam had gekozen er nu toch echt wel een moest kiezen en verbond er een boete aan. Een aantal heeft toch zijn vaders naam behouden, er zijn nog steeds veel mensen met de naam Jansen, Cornelissen, Klaassen en Jacobsen in Nederland. Toch heeft een aantal mensen gevolg gegeven aan het gebod. Maar waar kwamen die namen toch vandaan? Sommigen noemden zich naar hun beroep: bv. Visser, Bakker, Rademaker, Kleermaker. Ook noemde een aantal zich naar veld- of plaatsnamen zoals bijvoorbeeld Beekhuizen, Molenberg, Van den Brink, Van Harderwijk, Van Amersfoort, enz. . Of De Groot, als je lang was en Klein bij het tegendeel. Iedereen kent wel een familie die zo heet. In Harderwijk woonde in de 19e eeuw een familie Nellen. Je vraagt je dan af: hoe komen ze op zo 'n naam? Lubbert Gerritsen nam met akte 71 in 1812 die naam aan. Zijn grootvader, Jan Gerritsen, trouwde met Nelletje of Petronella Jans. Dat was waarschijnlijk de reden om de familienaam NELLEN te kiezen. Toen grootvader weduenaar werd hertrouwde hij. Uit beide huwelijken had hij kinderen. Van de kinderen uit zijn 2e huwelijk heb ik geen nageslacht kunnen vinden, maar om zich te onderscheiden van de stiefbroers, heeft zijn kleinzoon vermoedelijk de naam Nellen aangenomen. Hieronder volgt de genealogie van de familie Nellen. De familie was Protestants.

I **Jan Gerritsen**, vermoedelijk daghuurder, gedoopt te Nunspeet op 29 - 1 - 1699, vermoedelijk begraven te Harderwijk op 16-4-1751, zoon van Gerrit Jansen, alias Schenen en Janne Hendriks.

Ondertrouwt (1) te Harderwijk op 5 - 4 - 1722.

Nelletje (Petronelle, Neeltje) Jans, gedoopt te Elburg 20 - 4 - 1699, overleden vóór 1731, dochter van **Jan Dircksen** en **Margrietje Jans**.

Ondertrouwt (2) te Harderwijk op 30- 9 - 1731, trouwt kerkelijk aldaar op 17- 10 - 1731 met **Wobbeken Aalts**, geboren te Hierden, gedoopt te Ermelo op 17 - 2 - 1701, dochter van **Aalt Cornelissen**.

Uit het eerste huwelijk:

1. **Gerrit** (zie II).

2. **Margriet**, gedoopt te Harderwijk op 2 - 3 - 1725.

3. **Jannetjen**, gedoopt te Harderwijk op 1 - 11 - 1726.

4. **Jan**, gedoopt te Harderwijk op 30 - 1 - 1729.

5. **Grietje**, gedoopt te Harderwijk op 6 - 8 - 1730.

Uit het tweede huwelijk:

6. **Aalt**, gedoopt te Harderwijk op 25 - 1 - 1733, overleden vóór 1737.

7. **Hendrick**, gedoopt te Harderwijk op 28 - 3 - 1734, overleden vóór 1736.

8. **Hendrik**, gedoopt te Harderwijk op 11 - 3 - 1736.

9. **Aalt**, gedoopt te Harderwijk op 8 - 11 - 1737, overleden vóór 1739.

10. **Aalt**, gedoopt te Harderwijk op 29 - 4 - 1739.

II **Gerrit JANSEN (Nellen)**, poortier, gedoopt te Harderwijk op 15 - 8 - 1723, begraven aldaar op 12 - 1 - 1776 op 52- jarige leeftijd.

Ondertrouwt aldaar op 16- 4 - 1752, trouwt kerkelijk aldaar op 3 - 5 - 1752 met **Mechteld LUBBERTS**, portierster, gedoopt te Harderwijk op 8 - 3 - 1726, begraven aldaar op 8 - 2 - 1811, dochter van **Lubbert DRIESSEN**, (burger Harderwijk 10 - 6 - 1720), en **Annetjen Reijers**.

Uit dit huwelijk:

1. **Pietermella**, gedoopt te Harderwijk op 5 - 6 - 1753, begraven aldaar op 28 - 2 - 1804. Ondertrouwt aldaar op 29 - 8 - 1779, trouwt kerkelijk te Putten op 17 - 9 - 1779 **Willem ZEVENBERGEN**, gedoopt te Putten op 6 - 2 - 1752, begraven te Harderwijk op 19- 4 - 1811, zoon van **Gijsbert GEURTSSEN** en **Hendrikje EVERTS**.
2. **Lubbert NELLEN** (zie III) .
3. **Annetien**, gedoopt te Harderwijk op 15- 2 - 1758, begraven aldaar op 9 - 7 - 1805. Trouwt kerkelijk te Hierden op 14 - 1 - 1787 met **Rende VERMEER**, kleermaker, gedoopt te Harderwijk op 14- 10 - 1753, overleden aldaar op 22 - 8 - 1826 op 72 -jarige leeftijd, zoon van **Reijer EVERTS**, voerman, en **Lubbertje PETERS**.
4. **Jannetje**, gedoopt te Harderwijk op 5 - 10 - 1760, begraven aldaar 7 - 3 - 1766 .
5. **Driesien GERRITSEN**, gedoopt te Harderwijk op 15- 4 - 1764, begraven aldaar op 4 - 4 - 1791. Ondertrouwt aldaar op 20 - 7 - 1788, trouwt kerkelijk te Hierden op 5- 8 - 1788 (NH) **Peter OLOFSEN**, schoenmaker, gedoopt te Harderwijk op 8 - 2 - 1765, overleden aldaar op 16 - 5 - 1839 zoon van **Olof Jansen**, visser, en **Evertje ELBERTS**.
6. **Jannetje**, gedoopt te Harderwijk op 17- 4 - 1768, overleden aldaar op 26 - 4 - 1841. Ondertrouwt aldaar op 26 - 10 - 1794, trouwt kerkelijk 13 - 11 - 1794 **Gerhardus Johannes DUBOIS**, boekbinder, gedoopt te Harderwijk op 24 - 5 - 1769, begraven aldaar op 17 - 12 - 1803, zoon van **Peter Du BOIS** en **Maria SUURMONT**.
7. **Gerbreg JANSEN**, gedoopt te Harderwijk op 17 - 4 - 1768, begraven aldaar op 23 - 8 - 1788.

III **Lubbert Gerritsen NELLEN**, poortier, gedoopt te Harderwijk op 16 - 3 - 1755, overleden aldaar op 1 - 5 - 1832. Ondertrouwt aldaar op 11 - 5 - 1788, trouwt kerkelijk aldaar op 7 - 6 - 1788 **Harmentjen Gerrits**,

gedoopt te Harderwijk op 28 - 12 - 1753, overleden aldaar op 7 - 3 - 1823 (**als Willemijntje Gerrits**), dochter van **Anna Catharina SCHAFTENAAR (SCHAFFNER)** en **Gerrit KLAASSEN (de MOOK)** .

Uit dit huwelijk:

1. **Gerrit**, gedoopt te Harderwijk op 17 - 5 - 1789.
2. **Gerrit Jan NELLEN** (zie IV) .
3. **Mechtelt**, geboren te Harderwijk op 22 - 4 - 1794, gedoopt aldaar op 24 - 4 - 1794.
4. **Lubbertus**, geboren te Harderwijk op 11 - 3 - 1797, gedoopt aldaar op 16 - 3 - 1797.
5. **Reinder**, geboren te Harderwijk op 22 - 4 - 1800, gedoopt aldaar op 4 - 5 - 1800, begraven aldaar op 23 - 4 - 1803.
6. **Catharina Lubberts NELLEN**, geboren te Harderwijk op 27 - 12 - 1804, gedoopt aldaar op 30 - 12 - 1804.

IV **Gerrit Jan NELLEN**, portier, daghuurder, geboren te Harderwijk op 30 - 1 - 1791, gedoopt aldaar op 3 - 2 - 1791, overleden aldaar op 24 - 1 - 1856. Trouwt te Harderwijk op 14 - 5 - 1824 **Gerritjen LAMARK**, 30 jaar oud, daghuurder, geboren te Hoog Soeren op 22 - 8 - 1793, gedoopt te Apeldoorn op 1 - 9 - 1793, overleden te Harderwijk op 12 - 2 - 1865, dochter van **Jan Cornelissen LAMARK**, daghuurder, en **Margareta LAMARK**.

Uit dit huwelijk:

1. **Meijntjen NELLEN**, geboren te Harderwijk op 2 - 12 - 1824, overleden te Harderwijk op 17 - 11 - 1905. Op 22-10-1856 kreeg ze een zoon **Gerrit Nellen**.

2. **Grietje NELLEN**, geboren te Harderwijk op 21 - 8 - 1827, overleden aldaar 7 - 12 - 1902 .Trouwt Harderwijk 1 - 3 - 1854 **Eliza Gerhardus KOK**, metselaar, geboren te Harderwijk op 5- 3 - 1831, overleden te Harderwijk op 13 - 1 - 1922, zoon van **Hermanus KOK**, metselaar, en **Frankje** Gijsberts.
3. **Jan Gerrit NELLEN**, geboren te Harderwijk op 21 - 4 - 1830, overleden te Harderwijk op 27 - 4 - 1830.
4. **Jannetjen NELLEN**, geboren te Harderwijk op 15 - 10 - 1831.
Trouwt Harderwijk 19 - 9 - 1866 **Jan Willem NIESSINK**, catechiseermeester, geboren te Eibergen circa 1838, zoon van **Stoffer NIESSINK**, wever, en **Teuntjen te HOONTE**, dienstmeid.
5. **Gerrit Lubbert Bartus NELLEN** (zie V).

V **Gerrit Lubbert Bartus NELLEN**, daghuurder, metselaar, geboren te Harderwijk op 12 - 7 - 1835, overleden te Harderwijk 19 - 4 - 1896.
Trouwt Harderwijk op 20 - 5 - 1857 **Aartjen CORNELISSEN**, geboren te Harderwijk op 8 - 10 - 1829, overleden aldaar op 15 - 10 - 1891, dochter van **Cornelis Aartsen CORNELISSEN**, visser, en **Harmientje van BUUREN**.

Uit dit huwelijk:

1. **Harmen CORNELISSEN**, geboren te Harderwijk 8 - 7 - 1854, overleden te Harderwijk op 25 - 10 - 1854.
2. **Gerritje NELLEN**, geboren te Harderwijk op 1 - 1 - 1858 , overleden te Harderwijk 19- 2 - 1933 , begraven te Harderwijk op 22 - 2 - 1933.
Trouwt (1) aldaar op 12 - 4 - 1882 **Dirk SCHOUTEN**, gepens. militair, geboren te Utrecht op 6 - 6 - 1838, overleden aldaar op 18- 3 - 1892, zoon van **Dirk SCHOUTEN** en **Wilhelmina KALF**.
Trouwt (2) Harderwijk op 16- 1 - 1895 **Carolus Ludovicus RAMON**, 52 jaar oud, geboren te Ghistel (België) op 14 - 10 - 1842, overleden te Harderwijk op 6 - 6 - 1905 , zoon van **Livinus RAMON** en **Cecilia VERHEIJDE**.

3. **Kornelia NELLEN**, geboren te Harderwijk op 23 - 3 - 1859 ,
overleden te Harderwijk op 10 - 9 - 1867.
4. **Gerrit NELLEN**, geboren te Harderwijk op 3 - 11 - 1860.
5. **Meijndert NELLEN** (zie VI).
6. **Ariaan NELLEN**, geboren te Harderwijk op 16 - 11 - 1864,
overleden te Harderwijk op 1 - 2 - 1867.
7. **Leendert NELLEN**, visser, geboren te Harderwijk op 16 - 7 - 1866
begraven te Harderwijk op 8 - 2 - 1964.
Trouwte aldaar op 7 - 12 - 1892 **Sebilla BROUWER**, geboren te Harder-
wijk op 4 - 12- 1868, overleden te Harderwijk op 8 - 11- 1945 en
begraven op 12 - 11 - 1945, dochter van **Gerrit BROUWER** en **Elizabeth
SPIES**.
8. **Keetje NELLEN**, geboren te Harderwijk op 30 - 10 - 1868, overleden te
Harderwijk op 25 - 9 - 1939, begraven te Harderwijk op 30- 9 - 1939.
Trouwte aldaar op 29 - 5 - 1889 **Jochem SCHAFTENAAR**, manden-
maker, geboren te Harderwijk op 5 - 2 - 1864, overleden te Harderwijk
op 11 - 3 - 1929 , zoon van **Samuel SCHAFTENAAR**, daghuurder,
vogelkoper , en **Geertjen AARTSEN**, naaister.
9. **Barend NELLEN**, geboren te Harderwijk op 29 - 9 - 1871.

VI **Meijndert NELLEN**, mandenmaker, geboren te Harderwijk op
26 - 1 - 1863, overleden te Harderwijk op 21 - 11 - 1918, begraven
te Harderwijk op 25 - 11 - 1918. Trouwte te Harderwijk op
22 - 1 - 1896 **Hendrikje de BRUIN**, 45 jaar oud, geboren te Nijkerk
op 17 - 4 - 1850, overleden te Broek op Langendijk op 6 - 8 - 1931,
dochter van Gerrit de Bruin, landbouwer, karman en Geertje
Verhoef.

Hendrikje de Bruin was eerder getrouwd met Peter Schriever.

Uit haar eerste huwelijk had ze 4 kinderen.

Ze vertrok op 17-12-1909 met dochter Aartje Nellen naar Heerlen.

Meijndert en Hendrikje waren niet gescheiden.

Uit dit huwelijk:

1. **Aartje NELLEN**, geboren te Harderwijk op 5- 6 - 1897.

Wat Harderwijkse kranten precies 100 jaar geleden berichtten.

In de vorige aflevering is abusievelijk de volgende tekst weggefallen:

Op 5 april 1908 doet ds. J. van der Vegt intrede in de Christelijke Gereformeerde Kerk .

De oprichting van de Oranjevereniging in de zomer van 1908 zorgt voor vele kolommen tekst, commentaar en ingezonden brieven in de Harderwijker Courant. Het begint met een artikel over een op te richten permanente Oranjevereniging, als mogelijke opvolger van het comité, dat tot dusver evenementen organiseerde op Koninginnedag. In eerste instantie wordt bericht dat de oprichtingsvergadering voor iedereen toegankelijk zal zijn, maar dit wordt direct weersproken: de vergadering is niet openbaar.

Burgemeester Kempers heeft ca. 25 personen uit bijna alle geledingen van de bevolking uitgenodigd, die wel geacht kunnen worden alle inwoners te vertegenwoordigen. Deze personen kunnen namens hun achterban de vergadering bezoeken en er hun inbreng hebben. Het selecte gezelschap bestaat o.a. uit de directeur van de gasfabriek, de voorzitter van de zangvereniging Harpe Davids, hoofden en onderwijzers van de scholen, enkele leden van de gemeenteraad, wethouder B. Goosens, de garnizoenscommandant, de gemeentearchitect en van de Vereniging Harderwijk Vooruit slechts een bestuurslid, dit tot ongenoegen van voorzitter Vitringa, die zich gepasseerd voelt.

De inwoners van Hierden zijn niet vertegenwoordigd en dat bevreemdt de dorpelingen. Deze fout wordt hersteld door het instellen van een sub-commissie van Hierdenaren onder voorzitterschap van de heer B. Arendsen. Op de oprichtingsvergadering wordt een bestuur gekozen met als voorzitter de heer K. van Schouwen, terwijl de heren A.L. Willemsen en H. Cozijnsen Gzn. als secretaris en penningmeester zullen fungeren. Belangstellenden en belanghebbenden kunnen contribuant worden voor minimaal 50 cent per jaar, maar zij hebben geen inspraak, zo is de bedoeling. Dit voorstel wordt echter gewijzigd, zodat ieder die het contributiebedrag betaalt, inspraak krijgt. Dan is er inmiddels ook een bijeenkomst geweest met het bovengenoemde comité, dat van de eerder georganiseerde kinderspelen nog een bedrag van fl. 43,99½ in kas heeft. Na veel discussie wordt dit bedrag tenslotte overgedragen aan de nieuwe vereniging. Voor de 2e augustus, de 50e verjaardag van koningin Emma, is een concert gepland. De werkzaamheden worden vervolgd met het vaststellen van een afwisselend programma voor

Het planten van bomen ter gelegenheid van Koninginnedag 1908

Koninginnedag met voor elk wat wils. De diverse kinderspelen trekken in totaal 1116 deelnemers, terwijl zich 30 deelnemers voor een fietswedstrijd hebben aangemeld. Eigenlijk betreft dit een ringrijderij op de fiets, waarvoor de deelnemers inschrijfgeld moeten betalen, om de prijzen niet ten laste van de kas van de Oranjevereniging te laten komen.

Er is een prijs voor 17 deelnemers; de eerste drie prijzen gaan naar G. Visch, J. van Dam en F. van Baren. Enkele andere ideeën voor wedstrijden komen toch niet echt van de grond, waarschijnlijk in verband met de financiële positie van de club, want de voorzitter hamert er steeds op de kosten in het oog te houden. Besloten is "om den Leden der Oranje-Vereeniging met ééne dame vrijen toegang te geven tot het feestterrein". Op de dag zelf stuurt de gemeenteraad de vorstin, die al weer tien jaar het land regeert, een gelukstelegram. Het stadhuis is die dag gesloten, behalve de secretariëkamer, waar men gedurende enkele uren terecht kan voor de Burgerlijke Stand. Enkele andere vertrekken zijn gereserveerd voor "de ambtenaren met hunne dames". Na alle wederwaardigheden is het feest blijkbaar toch geslaagd, gezien de dankbetuigingen die in de krant verschijnen.

ORANJEVEREENIGING.

Het BESTUUR, in de onmogelijkheid verkerende om dit aan ieder persoonlijk te doen, brengt langs dezen weg zijn **hartelijken dank**, aan allen die hebben bijgedragen tot het welslagen van het feest inzonderheid aan Dames en Heeren leden der SUB-COMMISSIE, aan het muziekcorps „DE HARMONIE” en aan de Zangvereniging „HARPE DAVIDS”.

K. VAN SCHOUWEN, Voorz.
A. L. WILLEMSSEN, Secrs.

N.B. Zij die nog iets te vorderen of te verrekenen hebben worden beleefd verzocht hunne nota vóór 1 October a.s. in te leveren bij den penningmeester den heer

H. COZIJNSSEN Gz.

ADVERTENTIEN.

* * * Langs dezen weg brengt de SUB-COMMISSIE voor de Oranjefeesten te *Hierden* haar **hartelijken dank** aan allen, zoowel aan de milde gevers, als aan de ridders der wagens, waardoor de Hierdensche jeugd bij gelegenheid van Hare Majesteits verjaardag zulk een genoeglijken dag gehad heeft.

Al op 22 augustus is voor het eerst te lezen over een mogelijke zwangerschap van de koningin. Een periode van hofvrouw is zonder noodzaak verlengd, zodat het niet opvalt dat de koningin geen bezoeken aflegt. Wel krijgt zij op Het Loo bezoek van haar moeder. Half september wordt in de krant Het Vaderland gesproken over “ teleurgestelde verwachtingen ”, maar het Nieuws van de Dag meldt zeer beslist het tegendeel. De opening van de Staten Generaal op 15 september wordt in ieder geval waargenomen door de minister van Binnenlandse Zaken Heemskerk .

Het Pius ziekenhuis mag een tweede operatiekamer in gebruik nemen om patiënten met besmettelijke ziektes gescheiden van de anderen te kunnen behandelen. J. Oost krijgt een vergunning voor het gebruik van een gasmotor op zijn sloopstimmerwerf. Verder is er een adres ontvangen van A. van Baaren over een mogelijk uitstel voor de ontruiming van 6 onbewoonbaar verklaarde woningen, gelegen Achter de Muur. Raadslid Willemsen vindt dat er bij ontruiming onderscheid moet worden gemaakt tussen Harderwijkers en vreemde landlopers, die soms in deze huizen wonen. Voor de laatste categorie zou geen uitstel moeten worden verleend.

In de gemeenteraad komen zoals gewoonlijk weer diverse zaken aan de orde. Wethouder Van Esveld is aftredend en wordt herkozen. De heren Arendsen, Poolen, Timmer en Van Triest worden voor een nieuwe termijn gekozen als leden van de commissie van bijstand en dat geldt ook voor de heer P. Bronsveld in het college van Zetters, waar wethouder B. Goossens de opvolger van de heer Stute wordt. En net als bij de leden nu al het geval is moet het voortaan ook mogelijk zijn, op voorstel van drie leden, de voorzitter te schorsen.

Er wordt positief gereageerd op een aanvraag van Zondagsschool Obadja voor afkoop van de erfpacht voor hun gebouw aan de Bruggestraat. Hiermee is een bedrag gemoeid van fl. 104,47.

Een raadslid merkt nog op dat destijds de verplichting gesteld is de deuren van het gebouw zodanig te veranderen, dat zij in verband met de veiligheid naar buiten open draaien, maar dat er op dit gebied geen eisen zijn gesteld aan sommige scholen.

Gemeenteopzichter Verhagen krijgt voor zijn aandeel in werkzaamheden, zoals de aanleg van wandelpaden in de bossen en de landaanwinning bij de Havenleidam, een gratificatie van fl. 25,-. Burgemeester en Wethouders maken nog bekend dat het geen nut heeft in te gaan op een advertentie met een aanbod voor het laten afkeuren van lotelingen.

Op 6 september overlijdt op de leeftijd van 59 jaar de heer Barend Gerardus van Daalen, sinds 29 januari 1900 lid van de gemeenteraad. Hij was actief voor de Kamer van Koophandel en Fabrieken, in het Oude Mannen-, Vrouwen- en Kindertehuis en in de commissie "tot uitdeling van verwarmende spijzen". Bij de Hervormde Gemeente was hij diaken, notabel en kerkvoogd. Veel reacties verschijnen er op het plotselinge overlijden van de 85-jarige dr. Michiel Johan de Lange, die lange tijd werkzaam was op het Gymnasium. Hier heeft hij aan velen les gegeven, o.a. aan oud-plaatsgenoot A.W. Bronsveld, die vanuit Utrecht een In Memoriam laat plaatsen. Alle kennis die hij bij zijn aantreden als student van de Franse en Duitse literatuur had dankte hij aan dr. de Lange. Het afscheid was 52 jaar geleden, zo schrijft hij, maar de herinnering is nog levend. De heer Vitringa van De Harderwijker zal hem missen als mederedacteur van de krant.

* * * Heden overleed na een langdurig lijden onze innig geliefde Moeder en Grootmoeder

Mevr. de Wed. BRASKAMP

geb. LUTZELAAR,

in den ouderdom van ruim 98 jaar, na voorzien te zijn van de H.H. Sacramenten der stervenden.

HENRIETTE BRASKAMP.

BETSIE BRASKAMP.

Harderwijk, 11 September 1908.

Verzoeken van rouwbeklag verschoond te blijven.

Op 11 september overlijdt in de leeftijd van 98 jaar, mevrouw Braskamp, de oudste inwoner van Harderwijk.

In de zomer zijn er in de opruiming weer koopjes te halen op het gebied van textiel en kleding. Schoenhandel De Waterlaars uit Utrecht houdt een grote schoenenuitverkoop in Harderwijk, in het leegstaande pand "naast den heer A. Veeneman, Donkerstraat 44".

Ph. J. Overbeek adverteert met rood-wit-blauwe petjes voor het Oranje-feest. Apotheek Greidanus levert bessensap en Bronsveld chipolatapudding. Op de markt is een zeer grote aanvoer van aardappelen en enkele verkopers bieden de klanten daarom gelegenheid de piepers gekookt te proeven.

Heerlijk voor dessert!
Chipolata à la Marasquino di Zara.
Wordt bereid met $\frac{1}{2}$ liter melk.

„Monogram” Chipolata
is samengesteld uit room, suiker, eieren, zulfvruchten en meerdere gezonde, voedende en den smaak streelende artikelen.

Zuiverheid gegarandeerd.
Staat onder controle van Drs. VAN HAMEL ROOS en HARMENS.

**Per pakje voor $\frac{1}{2}$ liter melk,
15 cent,**

bij P. BRONSVELD L.Gzn.

Voor de erfgenamen van “ m.e.j. J. Schutterhoef-Jongtien ” wordt een veiling van vastgoed aangekondigd. Voor B. Smink vindt er een verkoop van enkele woningen plaats. Een huis met erf aan de Smeepoortstraat, sectie E, nr. 2295 ter grootte van 2.70 are is voor fl. 3500.- gekocht door H. Kamm uit Ermelo en een huis aan de Grote Poortstraat, sectie E nr. 452, groot 1.77 are, bewoond door H. Smink, gaat voor fl. 1450.- over in handen van de heer E. O. Brands.

In Hierden wordt de sloop van de woning van het schoolhoofd en de bouw van een nieuwe woning aanbesteed. Verder kan er ingeschreven worden op de levering van munitiebrood aan de troepen van de Koloniale Reserve. Het bericht dat dit onderdeel op 1 oktober toch nog niet uit Harderwijk vertrekt zorgt ervoor dat er bordjes met ‘ Te Huur ’ van sommige woningen verdwijnen. Een zekere soldaat Slijkhuis van de Koloniale Reserve is in Amsterdam in dronken toestand te water geraakt; zijn lijk wordt uit het Damrak opgevist. Ook aan de haven in Harderwijk vallen op 1 en 2 juli enkele kinderen in het water. B. v.d. Brink en H. de Pauw, en een dag later T. van de Zanden weten ze echter te redden. Tragischer loopt het af met de 7-jarige Gerrit Hannessen, die zondagavond 23 augustus niet thuiskomt. Als er maandagochtend vroeg gedregd wordt, vinden Jan Foppen Jzn. en Lucas Bruining Wzn. het lijkje. Op deze dag valt er nog een meisje in de haven, maar zij wordt gelukkig gered.

Veiling Vastgoed
te **HARDERWIJK.**

Ten overstaan van Mr. NEEB, notaris te Harderwijk, zullen op **Donderdag 16 Juli 1908** bij inzet en op **Donderdag 23 Juli d.n.v.** bij toeslag, telkens des avonds om **8 uur** in het h6tel „BAARS” te Harderwijk,

worden geveild en verkocht :

I. Voor de erfgenamen van Mej. J. SCHUTTERHOEF—JONGTIEN.

1. EEN HUIS

 met **ERF** en **PLAATS** in de Hoogstraat te Harderwijk, kad. Sectie E nommer 517 gedeeltelijk, geheel groot 1 are, 33 centiaren (bewoond door den heer Schutterhoef).

2. Een **HUIS** naast perceel 1, kad. Sectie E ged. no. 517, verhuurd aan Lientje Bense voor f 1 per week.
Perc. 1 en 2 komen bij den toeslag in massa.

3. Een **HUIS** en **ERF** in de Rabbistraat te Harderwijk, kad. Sectie E no. 211, groot 79 centiaren, in huur bij Aart Schurink voor f 1.05 per week.

4. Een **HUIS** en **ERF** in de Burgstraat te Harderwijk, kad. Sectie E no. 1460, groot 71 centiaren, verhuurd aan Andries Aarts tegen f 1.15 per week.

5. Een **TUIN** met **UITWEG** gelegen nan den Grindweg onder Harderwijk, kad. Sectie D nos. 215 en 216, samen groot 27 aren, 80 centiaren, verhuurd aan Cornelis Meeboer voor f 75 per jaar; te veilen in 4 perceelen, zooals op het terrein door paaltjes is aangeduid. Bij den toeslag komen in massa deze vier perceelen.

Te aanvaarden: perc. 1 in eigendom **1 November aanstaande**; perc. 2, 3 en 4 in genot **1 November aanstaande**; en perc. 5 **1 Januari**

Een predikant uit Putten heeft na een preekbeurt in de Grote Kerk een ongeluk met zijn rijtuig met paard. Het dier komt in de Donkerstraat ten val en diverse hulpverleners hebben meer dan een half uur werk om het weer op de been te krijgen. De Harderwijker Aart Kliest, die per schip vanuit Hasselt op de terugreis is, breekt zijn heup bij een val in de kajuit. Plaatsgenoot Ph. Knauf, die met zijn viskar op weg is naar Wageningen, krijgt 's nachts een ongeluk bij een spoorovergang in Ede. Zijn paard schrikt van de trein en begint te steigeren, waardoor Knauf bekneld raakt. Gelukkig schiet de overwegwachter hem snel te hulp.

Gerrit Hagen plaatst een dankbetuiging voor de goede verzorging in het ziekenhuis en andere ontvangen hulp tijdens de ziekte van zijn echtgenote Everdina Regula Kok.

* * * Ondergeteekende betuigt langs dezen weg zijnen **hartelijken dank** aan Dr. KERSEN, de Moeder en Zusters van het Pius Gesticht, alsook aan hen, die gedurende den langen tijd van de ziekte zijner vrouw voor zijn kinderen hebben gezorgd en aan allen die hem hebben gesteund, voor de trouwe zorgen bij de langdurige ziekte en het herstel zijner vrouw E. R. KOK.
G. HAGEN.
Harderwijk, Sept. 1908.

* * * Den 19den September
a.s. hopen onze geliefde ouders

FREDERIK KAPPERS
EN
LAMMERTJE VIERHOUT,
hunne **25-jarige Echtvereeniging** te herdenken.

Hunne dankbare kinderen:
TEUNIS en JANNETJE.
ELIZABETH.
AART.
BAREND.
WILLEM.
Harderwijk, Sept. 1908.

De echtparen Kappers Vierhout en Prins-Klaassen zijn respectievelijk op 19 en 26 september 25 jaar getrouwd. Op vrijdag 18 september hangt de vlag uit bij de Rooms Katholieke Kerk en veel particulieren, dit in verband met het 50-jarig priesterschap van Jozef Melchior Sarto, die sinds augustus 1903 bekend is als paus Pius X. Tijdens de zondagse dienst wordt er aandacht aan besteed.

In de zomer staat het verenigingsleven op een iets lager pitje, maar toch is er af en toe nog nieuws. De verenigingen Steun aan Vrouwenarbeid en de Volksbond houden nog een vergadering. Voor de tuinbouwvereniging Harderwijk & Omstreken wordt een excursie naar het landgoed Haarzuilen georganiseerd. De leden van de Bakkersbond bezoeken tijdens

hun uitstapje de Ned. Gist- en Spiritusfabriek in Delft. De schietvereniging Willem Tell wint bij een wedstrijd een gouden medaille; het is de 14e medaille voor aan het vaandel. Met de eerste trein vanuit Harderwijk reizen ca. 80 zangliefhebbers af naar een concours in Haarlem. Op de terugweg onderbreken zij de reis in Baarn om een wandeling naar het lustslot Soestdijk te maken. Na aankomst met de laatste trein volgt er nog een optreden voor de woning van de directeur G.P Bronsveld. Met de woorden "Was muziek en zang er niet, 't Leven had geen waarde" wordt het verslag besloten.

De wetsovertredingen gaan ook door. De anders altijd rustige Veluwe wordt geteisterd door een golf van diefstal en inbraken, in Harderwijk o.a. bij hotel Oranje-Mecklenburg en op het kerkhof, waar de armenbus van de Nederlands Hervormde Kerk wordt vermist. Op het erf van W. Bos in Hierden is een partij wasgoed en een koperen ketel ontvreemd.

De gevolgde voetstappen brengen de politie, hierbij geholpen door A. van 't Goor, bij een in de Stadsdennen zwervend persoon, genaamd J. Hoezee. Er doen ook geruchten de ronde over kindermishandeling door zigeuners. De in Duitsland verblijvende P.G. Gerards P.G. zn. doet een revisieverzoek betreffende zijn eerdere veroordeling tot 15 maanden gevangenisstraf, maar dit wordt afgewezen.

Er is sprake van een groeizaam seizoen. Op 11 augustus bevindt zich een actieve regen- en hagelbui boven de stad, waarbij straten blank komen te staan als gevolg van een verstopt riool.

Drie weken later is er zo'n harde storm, dat op het Blokhuis de kap van een hooiberg van G. Vierhout weggeblazen wordt en buiten de muur terecht komt.

— De hevige storm, die gistermiddag over onze stad kwam, heeft de kap van den hooiberg van den heer G. Vierhout, wonend aan het Blokhuis alhier opgenomen en over den muur en boomen op het plein van het Blokhuis geworpen. Hetzelfde geval heeft zich vroeger al eens meer voorgedaan. Ongelukken kwamen niet voor.

De bouw van het sanatorium Sonnevand naderd zijn voltooiing. In oktober zal het worden geopend, maar enkele weken eerder zijn er al veel belangstellenden in de omgeving te vinden, als er op het terrein een ballon neerkomt, die in Brussel is opgestegen. Voerman Meerens brengt de ballon met de luchtreiziger naar het station, vanwaar de reis per trein wordt voortgezet.

Tot slot een berichtje over de landelijke politiek: Steeds meer mensen hebben blijkbaar genoeg van de gevestigde partijen en in de krant is een oproep te lezen om voortaan voor een andere, echt vernieuwende partij te kiezen.

HERDENKING OP BELGISCH MILITAIR EREVELD IN HARDERWIJK

Op zaterdag 8 november 2008, negentig jaar na de Wapenstilstand van 11 november 1918, wordt een herdenking gehouden ter nagedachtenis van de 349 Belgische militairen die in de Eerste Wereld Oorlog zijn overleden tijdens hun verblijf in het Interneringsdepôt Harderwijk, beter bekend als het Belgenkamp. Om 15.00 uur begint de plechtigheid op begraafplaats Oostergaarde aan het Oosteinde in Harderwijk. De herdenking is vrij toegankelijk.

De slachtoffers maakten deel uit van een Belgische troepenmacht die in september 1914 van hun hoofdmacht werd afgesneden en werd ingesloten door de Duitse legers bij de strijd om Antwerpen. Om aan krijgsgevangenschap te ontkomen weken de ingesloten militairen uit naar Nederland, samen met honderdduizenden burgervluchtelingen. De veertigduizend militaire vluchtelingen werden in het neutrale Nederland geïnterneerd als gevolg van het Landonzijdigheidsverdrag uit 1907. Van die veertigduizend militairen kwamen er dertienduizend terecht in Harderwijk waar ze na hun aangrijpende frontervaringen en vol onzekerheid over het lot van hun achtergebleven gezinnen op 11 oktober 1914 begonnen aan vier zware jaren in ballingschap. Tijdens hun verblijf in Harderwijk overleden er 349. Ter nagedachtenis aan hen is in 1963 op de begraafplaats in Harderwijk het Belgisch Militair Ereveld ingericht. Als eerbetoon aan de Belgische wapenbroeders organiseert de afdeling West Veluwe – Flevoland van de Nederlandse Bond van Wapenbroeders deze herdenking. Daardoor blijft mede in herinnering dat het toenmalige stadsbestuur en vooral de toenmalige inwoners van onze stad in die armelijke en zorgelijke jaren dagelijks werden geconfronteerd met de aanwezigheid en het lot van dertienduizend ontheemde wapenbroeders. Bedenk daarbij dat Harderwijk toen nog geen zesduizend inwoners telde.

Joop Kooiman

Samenstelling bestuur en voorzitters van werkgroepen

naam	straat	telefoon	functie
N.C.R. de Jong	Beethovendreef 13	42 13 42	voorzitter
B. van Dorp	Vischmarkt 17	43 45 68	lid
J.L. de Jong	Hoogstraat 5	06-21541421	penningmeester
J.C. de Groot	Stationslaan 165	42 82 72	excursies
R. Schouten	Roggelaan 6	06-49751078	pr & website
Th. Bakker	Hazelaarlaan 9	42 33 17	redactie
M.E.v.d. Heijden-Staats	Bleek 16	56 35 31	lid
C.Th.v.d.Heijden	Bunschotenmeen 21	42 09 71	lid

Vittepraetje

Th. Bakker	Hazelaarlaan 9	42 33 17	hoofdredactie
G. Verwijs-ten Hove	Friesegracht 13	42 06 93	eindredactie

Ledenadministratie

J.L. de Jong	Hoogstraat 5	06-21541421	
--------------	--------------	-------------	--

Werkgroep archeologie:

N.C.R. de Jong	Beethovendreef 13	42 13 42	voorzitter
----------------	-------------------	----------	------------

Werkgroep genealogie:

R. Uittien-Jacobs	J.P.Heyelaan 58	41 44 31	voorzitter
-------------------	-----------------	----------	------------

Werkgroep Kroniek van Harderwijk:

G. Verwijs-ten Hove	Friesegracht 13	42 06 93	lid
---------------------	-----------------	----------	-----

Werkgroep Open Monumentendag

N.C.R. de Jong	Beethovendreef 13	42 13 42	voorzitter
----------------	-------------------	----------	------------

Werkgroep excursies

J.C. de Groot	Stationslaan 165	42 82 72	lid
---------------	------------------	----------	-----

Hoofdverspreider

P. J. van Wageningen	Mecklenburglaan 84	417335	
----------------------	--------------------	--------	--

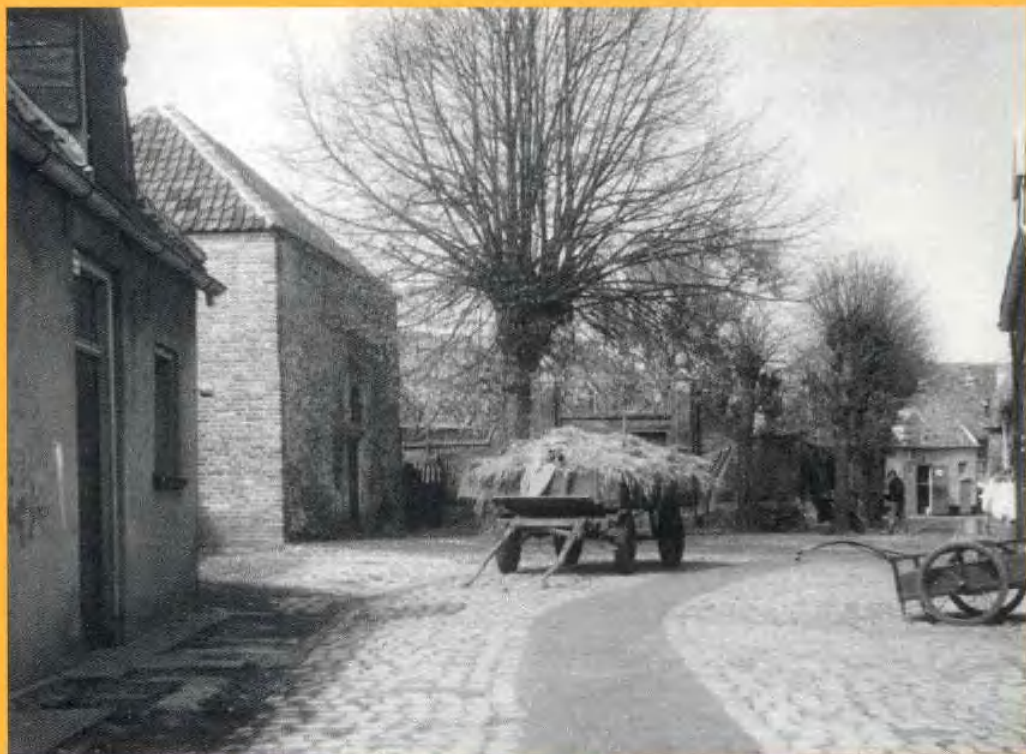
Verspreiders

wijknaam	naam	adres	telefoon
1 = Stadsweiden 1	B. Karssen	Gruttomeen 39	42 10 73
2 = Slingerbos	mevr. C.Deitmers	Stationslaan 117-19	41 51 55
3 = Wittenh./Veldkamp	mevr. De Vries	Rooseveltlaan 24	
4 = De Stad	mevr. E. Beute-Oskam	Smeepoortenbrink 17	41 62 63
5 = Stadsdennen	H. Schaaf	Guido Gezellelaan 4	41 43 38
6 = Stationslaan	H. Skora	Churchillaan 23	41 53 97
7 = Zeebuurt	L. Postma	Hendric Stevinstraat 8	41 51 78
8 = Hierden	mevr. Messerschmidt	Zuiderzeestraatweg 61	45 21 83
9 = Ermelo	T. Goossens	De Acht Schepel 13	55 42 76
10 = Frankrijk	B.A.M.M.v.d.Voordt	Kuulekamp 6	41 96 15
11 = Drielanden	N.C.R. de Jong	Beethovendreef 13	42 13 42
12 = Ceintuurbaan	P. J. van Wageningen	Mecklenburglaan 84	41 73 35
13 = Stadsweiden 2	C.Th. van der Heijden	Bunschotermeeen 21	42 09 71
14 = Vissersbuurt	J.J.H. Kooiman	Burg. Numanlaan 76	41 96 38
15 = Friese gracht	M. van Broekhoven	Plantage 68	41 51 73

Zie voor actuele informatie bezoekt u ook onze website

www.herderewich.nl

redactieadres Vittepraetje: redactie@herderewich.nl

Blokhuis Harderwijk

Oudheidkundige vereniging
"HERDEREWICH"
Postbus 210
3840 AE Harderwijk